

László Tökés wil het liefst één christelijke fractie

Hongaarse bisschop zet in Europarlement strijd voort

László Tökés, de gereformeerde dominee die in 1989 de Roemeense revolutie aanwakkerde, zit sinds kort in het Europees Parlement. Strijdbaar als altijd. Maar ook nog steeds doelwit van kritiek. Tökés wil meer samenwerking tussen christenen in Europa en is teleurgesteld in de christendemocraten. „Het is triest dat een dominee die zich als een van de eersten tegen dictator Ceausescu uitsprak, bij hen niet welkom is.”

door onze redacteur Marc Janssens

BRUSSEL – László Tökés heeft een missie te vervullen. In 1989 werd de gereformeerde dominee van Timisoara wereldberoemd, toen vanuit zijn woning de Roemeense revolutie tegen dictator Ceausescu in een stroomversnelling kwam. Tökés werd gezien als de held van Timisoara, maar kreeg later veel kritiek te verstouwen. De hevigste beschuldiging was dat hij zelf contacten met de geheime dienst Securitate zou hebben gehad. In 2003 kwam het tot een breuk met zijn eigen Hongaarse Democratische Alliantie in Roemenië (UDMR), die het opneemt voor de Hongaarse minderheid in Roemenië. Tökés werd het jarenlange erevoorzitterschap van de partij ontnomen. Het weerhield hem er niet van door te gaan en op eigen kracht een zetel in het Europees Parlement te veroveren. Daar zet hij zich vanaf begin dit jaar in voor de zaak, die hem zijn leven lang al inspireert: de belangen van Hongaren in Roemenië, met name in

Transsylvania dat door het Verdrag van Trianon in 1920 bij Roemenië is gevoegd.

„Hier in het Europees Parlement kan ik de problemen waarmee de Hongaren in Roemenië te maken hebben, op een Europees niveau tillen. Internationale aanpak is nodig omdat zich overal in de wereld vergelijkbare situaties voordoen”, verklaart Tökés de overstap naar het Europarlement. „De Hongaren in Roemenië kampen met verlies aan identiteit. In 1920 maakten we nog 37 procent van de bevolking van Transsylvania uit, nu is dat nog maar tussen de vijftien en twintig procent.”

Het doet de protestantse bisschop pijn dat het tot een breuk gekomen is met de UDMR en dat de Hongaren uit Roemenië zelfs in het Europees Parlement gescheiden optrekken, vertelt hij op zijn werkkamer in Brussel. „We hebben het geprobeerd, maar het is niet gelukt. Toen heb ik besloten de verantwoordelijkheid te nemen en als onafhankelijk kandidaat aan de Europese verkiezingen mee te doen. Ik vond dat iemand moest opkomen voor de autonomie van de Hongaren in Roemenië en mij werd verteld dat ik een behoorlijke kans maakte om verkozen te worden.”

De oorzaak van de breuk met de UDMR is gelegen in een verschillende aanpak, meent Tökés. „Ik ben zelf meer radicaal en wil doorgaan in de sporen van de revolutie van 1989. De waarden die toen centraal stonden, moeten ook nu centraal staan. In Roemenië is, net als in andere voormalige Sovjetlanden sprake van een terugkeer van oude communisten. Ik pleit voor een totale verandering en vind dat het communistische regime helemaal weg moet.” Daarnaast is de UDMR volgens Tökés niet consequent genoeg in het opkomen voor de Hongaarse minderheid in Roemenië. „Ik ben voorstander van collectieve rechten voor de Hongaren. Een bepaalde vorm van autonomie is daarvoor noodzakelijk. De Democratische Alliantie heeft dat politieke doel losgelaten en is opportunistisch geworden.” Niet alleen het opkomen voor de Hongaarse minderheid in Roemenië, ook het verdedigen van christelijke waarden in Europa is een van de doelstellingen van Tökés. De twee hebben echter alles met elkaar te maken, stelt hij. „Er is sprake van een verborgen antichristelijke politiek in veel voormalige communistische landen. Dat is niet zozeer een openlijk atheïstische ideologie, want Roeme-

nië steunt bijvoorbeeld de Roemeense orthodoxe kerk. Het uit zich eerder in sociale onrechtvaardigheid: veel mensen leven in armoede en de rechten van minderheden zijn niet goed gewaarborgd. Het is van groot belang dat de rechten van onderdrukten verdedigd worden in een globaliserende en seculariserende wereld.”

Teleurgesteld

De EU mag dan voordeel hebben gebracht door via de Kopenhagencriteria eisen op het gebied van mensenrechten aan het toetredende Roemenië te stellen, tegelijk is Tökés ook teleurgesteld in het westen. „Voor 1989 keken we verwachtingsvol naar West-Europa. Het was voor mij een verrassing toen ik ontdekte, dat de vrije democratische westerse landen op vergelijkbare manier de christelijke waarden hebben verwaarloosd als de communistische landen. Het beginpunt is totaal anders, maar het resultaat is hetzelfde. De atheïstische ideologie van het communisme ontken het bestaan van God. Het geseculariseerde westen doet dat niet. Maar door te zeggen dat het geloof enkel een particuliere aangelegenheid is en niets te bieden heeft aan de samenleving, het land of het volk, is de impact in wezen hetzelfde. Je ziet dan ook dat het geloof van christenen in Transsylvania na vijftig jaar communistische dictatuur sterker is dan het christelijk geloof in de westerse wereld.”

Liever dan op deze verschillen te wijzen, hoopt Tökés echter dat christenen in Europa de handen ineen slaan. Te beginnen in het Europees Parlement. De Hongaarse bisschop wilde zich graag aansluiten bij de Europese christendemocratische EVP-fractie, waartoe ook het Nederlandse CDA behoort. Maar tot zijn spijt bleek dat niet mogelijk. „Dat is een vreemd verhaal”, licht hij toe. „Aanvankelijk kreeg ik alle steun van Wilfried Martens, de voorzitter van de EVP en van Joseph Daal, de groepsvoorzitter in het Europarlement. Maar uiteindelijk werd mijn aansluiting geblokkeerd door de Roemeense fractie die tot de EVP behoort. Ik zou volgens hen de territoriale integriteit van Roemenië in gevaar brengen, omdat ik de Hongaarse minderheid in Roemenië zou willen afsplitsen. Dat is echter een belachelijke beschuldiging. Nooit heb ik het doel gehad om Transsylvania los te maken van Roemenië. Ik ben wel voor autonomie, maar op een of andere manier hebben Roemeense

De christelijke Europarlementariërs moeten met meer nadruk de christelijke waarden in een geseculariseerd Europa vertolken, vindt László Tökés. „Ten aanzien van demografie, huwelijk, maar ook van abortus ben ik erg bezorgd over de teloorgang van deze waarden in Europa.” Foto EPA/Robert Ghemant

nationalisten sinds 1920 het vooroordeel dat elke Hongaar zich van Roemenië wil afscheiden. En de EVP-groep heeft als regel dat één aangesloten nationale fractie een lidmaatschap van een nieuwe kandidaat kan blokkeren.” Tökés heeft zich vervolgens aangesloten bij de EVA-groep, die in het parlement samenwerkt met de Groenen en maximale autonomie van de verschillende gemeenschappen in Europa nastreeft. „Maar het is natuurlijk triest dat een dominee, die zichzelf in 1989 als een van de eerste tegen de dictatuur van Ceausescu uitsprak, geen lid kan worden van de EVP. Dat duidt op een crisis in waarden bij die partij.”

Gebedsbijeenkomst

Niettemin wil Tökés graag samenwerken met andere christenen in het

Europarlement. „Het is niet genoeg om eens in de maand een gebedsbijeenkomst in het parlement te bezoeken. We moeten als christelijke Europarlementariërs een verbond aangaan met meer nadruk de christelijke waarden in een veel te geseculariseerd Europa vertolken. Ten aanzien van demografie, huwelijk, maar ook van abortus ben ik erg bezorgd over de teloorgang van deze waarden in Europa. Het relativisme heeft toegeslagen.” Tökés zegt daarom het initiatief te nemen tot de vorming van een zogeheten intergroep, waarin christelijke europarlementariërs elkaar op informele maar geregelde basis kunnen ontmoeten en politieke issues kunnen bespreken. „Europa is niet enkel een economisch project, waarin handel en milieu centraal staan. Er is ook een spirituele dimensie en het is

voor christenen een uitdaging om daarbij de handen ineen te slaan.” Het liefst zou Tökés zelfs tot een gezamenlijke christelijke fractie in het Europees Parlement komen. Maar hij beseft dat dit lastig is, omdat nu christenen over alle partijen verdeeld zijn. Als hij van de aanwezigheid van de twee Nederlandse protestantse vertegenwoordigers in het Europarlement, CU-er Hans Blokland en SGP'er Bas Belder, hoort, zegt hij hen op te zullen zoeken. „Ik neem contact met hen op over mogelijke samenwerking. Op kerkelijk niveau hebben we al een mooie relatie met Nederland. Iets vergelijkbaars zouden we op politiek niveau kunnen doen.” Ondertussen grijpt Tökés aan om zijn pleidooi voor de rechten van minderheden onder de aandacht te brengen.

Ook in debatten over Tibet, Kosovo en de oorlog in de Kaukasus staat de positie van minderheden centraal. Hoewel de situatie per regio erg verschillend is en de recente Russische agressie op de Kaukasus volgens Tökés sterk veroordeeld moet worden – „we hebben zelf zeer slechte ervaringen met Rusland en de Sovjetunie en willen daar nooit naar terug” – vindt hij over het algemeen dat autonomie voor een etnische minderheid vaak de beste oplossing is tegen separatisme. „Zolang er geen autonomie gegeven wordt, kan het conflict escaleren en uitbarsten tot een oorlog. Daarom is de beste manier om separatisme te voorkomen, het geven van volledige rechten en een vorm van autonomie aan nationale minderheden. Want als het eenmaal tot oorlog komt, is elke oplossing te laat.”

John McCain wast zijn eigen partij de oren

Obama erkent succes 'surge'

De Democratische presidentskandidaat Barack Obama heeft donderdagnacht erkend dat de zogenoemde 'surge' – een aanzienlijke uitbreiding van het aantal Amerikaanse militairen in Irak vanaf februari 2007 – een succes is geworden. In een vraaggesprek met Fox News sprak Obama van „een onvoorziën en onvoorstelbaar succes”. De surge bracht bijna dertigduizend Amerikaanse militairen naar Irak, om met een nieuw offensief orde te scheppen in en rond Bagdad en in de provincie al-Anbar. Het geweld is er de laatste tijd sterk afgenomen. Obama behoort tot degenen die felle kritiek hadden op het sturen van extra troepen. Zijn Republikeinse rivaal John McCain was juist voor. Republikeinen stellen dat McCain met zijn steun aan de surge blijkt gegeven van zijn militair inzicht en leiderschap, eigenschappen die nodig zijn om opperbevelhebber van de Amerikaanse strijdkrachten te worden – een van de taken van de president. Obama beklemtoonde in het vraaggesprek echter dat hij om te beginnen tegen de aanval van 2003 op Irak was. Volgens hem weegt dat „juiste inzicht” veel zwaarder dan de mening over de extra troepeninzending van 2007.

Inmiddels heeft een woordvoerder van Barack verkiezingscampagne, Bill Burton, de toespraak van McCain op de Republikeinse conventie gekraakt als „meer van dezelfde politiek die de afgelopen jaren rampzalig is gebleken”.

„Ik ben er trots op dat ik de nieuwe vicepresident heb gepresenteerd aan het land”, zei McCain. „Maar ik kan niet wachten tot ik haar introduceer in Washington. Laat me de oude, niets uitvoerende, geldverspillende meute op voorhand waarschuwen: verandering is onderweg.” De Republikein beloofde dat zijn partij „back to basics” zou gaan: lagere belastingen, minder overheidsuitga-

ven, meer vrije handel. Net als Obama wil McCain dat de Verenigde Staten onafhankelijk worden van olie uit het Midden-Oosten, maar anders dan de Democraat wil hij ruimte voor oliebronnen in beschermde kustgebieden en voor de bouw van nieuwe kerncentrales. „Senator Obama zegt dat het zonder kan, maar Amerikanen weten wel beter.” Wat buitenlandse politiek betreft

beloofde McCain met Amerikaanse bondgenoten te willen samenwerken en in opstand te komen tegen vijanden. Hij leverde kritiek op de Iraanse mullahs als „sponsors van het terrorisme” en beschuldigde de Russische premier Vladimir Putin, ervan „het Russische keizerrijk opnieuw te willen vormen”. Toch zei hij goede betrekkingen met Moskou te willen onderhouden en geen nieuwe Koude Oorlog te wensen.

Persoonlijkheid

Desondanks speelde beleid slechts een ondergeschikte rol in de toespraak van McCain. De verkiezingen gaan over persoonlijkheid, niet over kwesties, liet McCain's campagnemanager Rick Davis zich onlangs ontvallen. Kopstukken als Rudy Giuliani, Fred Thomson en Sarah Palin schilderden Obama deze week af als een onervaren snob met groothedswaanzin. Oorlogsheld McCain presenteerde zich juist af als een „onvolmaakte dienaar” van zijn land, een nederig patriot die alleen het beste voor Amerika voor ogen heeft. De Republikein wees erop dat hij gevochten heeft tegen corrupte elementen binnen zijn eigen partij, tegen de tabaksindustrie en tegen

oneerlijke aanbestedingsprojecten binnen het Pentagon. Hij herinnerde er ook aan dat hij voor de succesvolle troepenuitbreiding in Irak was, zelfs toen dat leek op 'politieke zelfmoord'. „Ik verlies liever een politieke campagne, dan dat mijn land een oorlog verliest.” Het meest indrukwekkende argument voor McCain's persoonlijkheid blijven de ruim vijf jaar die hij doorbracht als krijgsgevangene in Vietnam en zijn weigering eerder dan zijn medegevangenen vrijgelaten te worden. De martelingen, de eenzame opsluiting en de „duizend daden van moed, compassie en liefde” van zijn medegevangenen waren bepalend voor zijn leven, zei McCain. „Ik werd verlied op mijn land, niet alleen omdat het een plaats is, maar een ideaal, een zaak om voor te vechten. Dat zal ik blijven doen tot mijn laatste snik”, aldus de Republikein, die de Amerikaanse eroot opriep, met hem „mee te vechten voor wat ons land nodig heeft”.

Op www.nd.nl/verkiezingens staat meer nieuws en opinie over de Amerikaanse verkiezingen. Daar zijn ook portretverhalen van de twee kandidaten Obama en McCain te lezen.

Met gebalde vuisten sluit John McCain zijn toespraak tot de Republikeinse conventie af. Foto EPA/Larry W. Smith

John McCain heeft zich donderdagnacht gepresenteerd als een bescheiden patriot die alles zal doen om Amerika terug te brengen op „de koers naar welvaart en veiligheid”. „Ik zal de hand reiken aan iedereen die me kan helpen om dit land weer in beweging te krijgen.”

door onze correspondent Frank Hendricks

ST. PAUL – Na dagen van genadeloze aanvallen op Barack Obama, sloeg John McCain donderdagnacht op de Republikeinse conventie een andere toon aan. In de speech waarmee hij formeel de opdracht aanvaardde om namens de Republikeinen mee te doen aan de presidentsverkiezingen van 4 november bekritiseerde hij zijn Democratische rivaal slechts terloops, terwijl hij zijn eigen partij er stevig van langs gaf. „We hebben het vertrouwen verloren van de Amerikaanse bevolking”, hield de 72-jarige senator de conventieangangers voor. „We wilden Washington veranderen, maar Washington veranderde ons.” McCain kreeg slechts beleefd applaus van zijn partijgenoten op dat soort momenten, maar zijn speech leek ook vooral gericht aan het adres van de zwevende kiezers. McCain beloofde

de „gehele manier van regeren in Washington” te veranderen, onder andere door Democraten en ongebonden politici in zijn kabinet op te nemen. „Ik werk niet voor een partij”, aldus de senator uit Arizona. „Ik werk niet voor een belangengroep, ik werk niet voor mezelf, ik werk voor u.” De sobere toespraak van McCain leek vooral gericht aan het adres van de Republikeinse Partij duidelijk te

maken: de presidentskandidaat als gematigd hervormer, vicepresidentskandidaat Sarah Palin als Republikeins aanvallend. Het meeste applaus oogstte McCain toen hij in zijn rede zijn *running mate* Sarah Palin aanhaalde. Voor de conventie was Palin met lipstick uit Alaska is een aanzienlijk deel van de Republikeinse achterban in een paar dagen tijd gevallen als een blok.